

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Литвиненка Олега Борисовича "Формування крони та продуктивність імунних сортів яблуні в умовах Правобережного Лісостепу України" на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 203 Садівництво та виноградарство

(протокол розширеного засідання кафедри плодівництва і виноградарства № 15 від «14» квітня 2026 р.)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними науково-технічними програмами, напрямками науково-дослідних робіт університету та кафедри, де здійснювалась підготовка здобувача

Актуальність теми. В дисертаційній роботі Литвиненка О.Б. відмічено, що зміни клімату та збільшення частоти біотичних та абіотичних стресів ускладнюють комерційне виробництво плодів. Інтенсивного управління захистом рослин потребують насадження уражені грибковими захворюваннями, такими як парша яблуні та борошниста роса яблуні, що викликає необхідність застосовувати до 20 обробок фунгіцидами.

Разом з тим, впродовж останніх десятиріч в промислово розвинених країнах світу та в Україні спостерігається тенденція до збільшення попиту споживачів на натуральну, високоякісну та екологічну чисту продукцію рослинного походження, що задовольняє вимоги здорового харчування.

Автор вважає, що актуальною проблемою для промислових насаджень яблуні є негативний техногенний вплив на навколишнє середовище та вирощування екологічно чистої продукції вирішити яку можна за рахунок застосування безпечних технологій виробництва садівничої продукції з використанням імунних та високостійких до хвороб сортів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу Олега Литвиненка з питань формування крони та продуктивність імунних сортів яблуні в умовах правобережного лісостепу України виконано у 2023-2025 рр. за тематичним планом Уманського національного університету "Удосконалення існуючих і розробка нових технологій вирощування садивного матеріалу, плодів, ягід та винограду в Правобережному Лісостепу України" (ДР № 0111U001928).

2. Мета і завдання дослідження дисертанта Литвиненка О.Б. полягала у вивченні біологічних особливостей та продуктивності імунних сортів яблуні залежно від типу формування крони для виявлення їхнього адаптивного потенціалу за певних умов вирощування та оптимізації агротехнічних заходів задля впровадження у виробництво в умовах Правобережного Лісостепу України.

Для досягнення цієї мети Литвиненком О.Б. в роботі поставлені наступні завдання: виявити особливості формування продуктивності (анатомічної будови будова вегетативних і генеративних утворень, архітекtonіки дерев, морфогенезу генеративних утворень) імунних сортів яблуні Флоріна, Моді та Ред Топаз залежно від форми крони; оцінити вплив несприятливих чинників довкілля на формування продуктивності насаджень імунних сортів; дослідити ростові процеси, формування асиміляційної поверхні, фотосинтетичну продуктивність та баланс фітомаси імунних сортів яблуні залежно від форми крони; оцінити вплив

форми крони на продукційний потенціал, товарні та споживні властивості імунних сортів яблуні; визначити економічну ефективність формування різних типів крони для вирощування імунних сортів яблуні Флоріна, Моді та Ред Топаз в умовах Правобережного Лісостепу України.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційні дослідження Литвиненка О.Б., наукові положення, висновки і пропозиції, що містяться в дисертації, є достовірними та обґрунтованими. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі проблемні аспекти щодо вивчення та впровадження у виробництво нових імунних сортів яблуні. Отримані здобувачем Литвиненком О.Б. наукові результати підтверджуються достатнім опрацюванням публікацій вітчизняних і зарубіжних учених за темою роботи. Автором чітко визначено об'єкти досліджень, вказано мету досліджень, яка реалізована в період проведення низки дослідів. Теоретична та методологічна складові дисертаційної роботи полягали у застосуванні системного аналізу отриманих оригінальних даних, які поглибили садівничу науку та надали практичні рекомендації для сучасних садівничих господарств. Отримані Литвиненком О.Б. наукові результати апробовані у фахових наукових виданнях та були викладені на низці міжнародних і всеукраїнських конференцій.

4. Наукова новизна одержаних результатів проведених досліджень аспірантом Литвиненком О.Б. полягає у виявленні загальних закономірностей ростових процесів та формування продуктивності дерев яблуні імунних сортів залежно від типу крони в умовах Правобережного Лісостепу України; поглибленні фундаментальних знань з анатомічної будови вегетативних і генеративних утворень імунних сортів яблуні, архітекtonіки дерев залежно від форми крони. В умовах Правобережного Лісостепу аспірантом Литвиненком О.Б. досліджено фотосинтетичну продуктивність, адаптивний та продукційний потенціал імунних сортів яблуні. Автором визначено економічну ефективність формування різних типів крони для вирощування імунних сортів яблуні Флоріна, Моді та Ред Топаз в умовах Правобережного Лісостепу України.

5. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до наукових публікацій, опублікованих зі співавторами. Аспірантом Литвиненком О.Б. за матеріалами дисертації опубліковано 11 наукових праць з них 3 – у фахових виданнях і восьми тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях. Публікації виконані автором самостійно та в співавторстві, де внесок здобувача полягає у проведенні польових (садових) досліджень, теоретичному узагальненні результатів, систематизації та підготовці наукових праць до друку, написанні та оформленні дисертаційної роботи.

6. Список опублікованих праць за темою дисертації.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Заморський В.В., Литвиненко О.Б. Формування крони та продуктивність імунних сортів яблуні. *Зб. наук. пр. Уманського національного університету садівництва*. 2024. Вип. 104. Ч. 1: Сільськогосподарські науки. С. 243-248. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-1-243-248.
2. Литвиненко О.Б. Динаміка росту пагонів імунних сортів яблуні. *Зб. наук. пр. Уманського національного університету садівництва*. 2024. Вип. 105. Ч. 1:

Сільськогосподарські науки. С. 213-217. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-1-213-217

3. Заморський В.В., Литвиненко О.Б. Анатомічні особливості пагонів і листків яблуні залежно від сорту та форми крони. *Зб. наук. пр. Уманського національного університету садівництва*. 2025. Вип. 107. Ч. 1: Сільськогосподарські науки. С. 78-83. DOI: 10.32782/2415-8240-2025-107-1-78-83

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Литвиненко Олег, Заморський Володимир. Формування крони та продуктивність імунних сортів яблуні. Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні Матеріали VII міжнародної наукової конференції, присвяченої Глобальному саміту миру (19–23 червня 2024 року). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2024. С.122-125.

5. Литвиненко Олег. Механізовані застосунки для боротьби з бур'янами в інтенсивних насадженнях яблуні. Технічне забезпечення інноваційних технологій в агропромисловому комплексі: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конференції молодих учених (Запоріжжя, 03-28 лютого 2025 р.) / ТДАТУ: Запоріжжя, 2025. – С.193-194.

6. Литвиненко Олег. Особливості формування крон імунних сортів яблуні в інтенсивних насадженнях. Матеріали доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва» (20-21 березня 2025 року). Миколаїв, 2025. С. 60-62.

7. Литвиненко Олег. Екологічні аспекти вирощування сортів яблуні в сучасних садах. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Філософія саду і садівництва в світовій культурі: джерела та новітні інтерпретації», Умань, 2025, С.387-389.

8. Литвиненко Олег, Заморський Володимир. Продукційний процес імунних сортів яблуні в інтенсивних насадженнях. Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні Матеріали VIII міжнародної наукової конференції, присвяченої 170 -річчю від дня народження Миколи Феофановича Каченка (22–25 червня 2025 року) Умань. Видавець «Сочінський М. М.» С.149-152.

9. Литвиненко О., Заморський В. Вплив форми крони на діаметр штамбу імунних сортів яблуні: Матеріали дев'ятої Всеукраїнської Наукової інтернет-конференції «Інновації в садівництві» 20 листопада 2025 року. Умань. С.46-77.

10. Литвиненко О., Заморський В. Рівень освітленості крони дерев імунних сортів яблуні залежно від способу формування. Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні аспекти раціонального землекористування» (6–7 листопада 2025 року), Поліський національний університет. Житомир. С. 86-87.

11. Литвиненко О., Заморський В. Винесення поживних речовин фітомаси яблуні з обрізкою: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної аграрної науки» 20–21 листопада 2025 року. Умань. С.46-77.

7. Теоретичне та практичне значення результатів досліджень аспіранта Литвиненка О.Б. полягає у розробленні системи формування крони

для нових імунних сортів яблуні. Основні результати досліджень пройшли виробничу перевірку і показали високу економічну ефективність у навчально-виробничому відділі Уманського НУ (найвища врожайність 13,29 т/га встановлена в насадженнях сорту Ред Топаз за форми крони «французька вісь» та забезпечила прибуток 2106441 грн/га); в господарстві садівничого спрямування ТОВ ВКФ «ОКТАН» Черкаської області (в насадженнях сорту Моді форма крони «струнке веретено» забезпечила врожайність 10,25 т/га та прибуток 156000 грн/га); в господарстві ПРАТ «Дружба ВМ» Вінницької області (в насадженнях сорту Ред Топаз форма крони «французька вісь» забезпечила врожайність 20,45 т/га та прибуток 3245000 грн/га). Також результати роботи впроваджено (довідка № 876/01-40 від 20.04.2026 року) в навчальний процес курсів «Плодівництво» і «Спеціальне плодівництво» кафедри плодівництва і виноградарства Уманського університету садівництва.

8. Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Литвиненка О.Б. відповідає принципам академічної доброчесності та вимог законодавства у сфері авторського права. У дисертаційній роботі Литвиненка О.Б. роботі некоректних запозичень не виявлено, всі використані джерела наведені та оформлені відповідно до сучасних норм наукової етики. Автором дисертаційної роботи забезпечено прозорість наукового дослідження та підтверджено самостійність у формуванні наукового змісту та отриманні результатів.

9. Характеристика структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота О.Б. Литвиненка є завершеною науково-дослідною роботою, виконаною здобувачем особисто, українською мовою та стилем викладення. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. Оцінка змісту дисертаційної роботи, її завершеність. Дисертаційна робота Литвиненка Олега Борисовича відповідає вимогам ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». Структура роботи відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 №40 (зі змінами). Висновки і рекомендації виробництву обґрунтовані та виділяють головну сутність оцінки імунних сортів яблуні залежно від форми крони в умовах Правобережного Лісостепу України

10. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи. В цілому, дисертаційна робота Литвиненка Олега Борисовича справляє позитивне враження, але слід звернути увагу на наявність ряду дискусійних положень та зауважень до дисертації:

1. В огляді літератури розкривається продуктивність імунних сортів яблуні за різних типів крони, натомість, у висновку до цього розділу не зазначено вибір типу крони для досліджень.

2. Схема досліджень потребує ширшого розкриття сутності – вибір крони і контролю, тип підщеп, схема живлення та вік насаджень.

3. В розділі «Методика формування крон» варто зазначати відмінності формування крон згідно морфологічних особливостей помологічних сортів.

4. У підрозділі «Площа листової поверхні», сторінка 84, викликає сумнів майже подвійна різниця між показниками форми крони «Струнке веретено» і «Французька вісь» на користь останньої.

5. Не зрозумілим є дублювання висновків після кожного розділу та в кінці роботи.

6. Рекомендації для виробництва слід розширити за рахунок конкретизації конструкції насадження відповідно до помологічних сортів.

11. Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота «Формування крони та продуктивність імунних сортів яблуні в умовах правобережного лісостепу України» за актуальністю теми, обґрунтованістю і достовірністю результатів досліджень, висновків і рекомендацій, їх новизною, теоретичною і практичною значимістю, вирішенням важливої наукової проблеми відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами) і може бути рекомендована для подання до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 203 Садівництво та виноградарство галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Головуючий на засіданні
доктор сільськогосподарських наук, професор,
завідувач кафедри плодівництва і виноградарства
Уманського національного університету

Роман ЯКОВЕНКО

Підпис *Романа Яковенка*

ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії Уманського
національного університету
Романа Яковенка
20 26 р.

